

۱- نام منطقه:

منطقه حفاظت شده دهج

۲- تاریخچه حفاظت:

از سال ۱۳۷۰ به واسطه پتانسیل های خوب منطقه همواره توسط واحد گشت سیار شهرستان شهر بابک نظارت غیر مستقیم در منطقه صورت می پذیرفته است. و در سال ۱۳۸۹ رسماً به عنوان منطقه حفاظت شده در زمره مناطق چهارگانه کشور وارد شد.

۳- موقعیت جغرافیایی:

این منطقه از ۳۰ درجه، ۲۷ دقیقه، ۵۴،۴ ثانیه تا ۳۰ درجه، ۵۹ دقیقه، ۲۸،۲ ثانیه عرض شمالی و ۵۴ درجه، ۳۶ دقیقه، ۰۶،۱ ثانیه تا ۵۴ درجه، ۵۹ دقیقه، ۴۴،۶ ثانیه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. این منطقه در ۲۰۲ کیلومتری مرکز استان، ۵۷ کیلومتری غرب شهرستان انار و همچنین در ۷۲ کیلومتری شمال غرب شهرستان شهر بابک واقع شده است.

۴- وسعت منطقه:

۹۷۸۷۶،۷۳۶ هکتار.

۵- دامنه تغییرات ارتفاع از سطح دریا:

حداکثر ارتفاع ۳۴۴۰ متر مربوط به کوه ایوب و حداقل ارتفاع ۱۶۳۰ متر در حوالی کفه گورخری می باشد.

۶- نوع اقلیم:

بطور کلی از لحاظ اقلیمی دارای تابستانهای معتدل و خشک و زمستانهای نسبتاً سرد و خشک می باشد. میانگین درجه حرارت سالانه ۱۴/۵ درجه سانتی گراد، حداکثر مطلق درجه حرارت ۳۵ درجه سانتی گراد در ماههای تیر و مرداد و همچنین حداقل مطلق دما ۱۸- درجه سانتی گراد در ماههای اذر و دی به وقوع می پیوندد. میزان بارندگی سالانه ۱۳۵ میلیمتر گزارش شده است. جهت باد غالب جنوب بوده که برابر ۲۹۷ مورد در طول سال ثبت شده و جهت باد بعدی که بیشترین وزش را داشته جهت غرب می باشد که در طول سال ۲۵۵ مورد ثبت شده است.

۷- تشریح وضعیت طبیعی (شرح اجمالی سیمای منطقه):

منطقه پیشنهادی دهج با دارا بودن سیمای کوهستانی در بخش های مرکز و جنوب و همچنین دشت های وسیع در بخش شمالی از چشم اندازهای منحصر به فردی برخوردار می باشد. در خصوص زمین شناسی منطقه لازم به ذکر است که عمده رسوبات منطقه دهج مربوط به دوران سنوزوئیک می باشد که شامل زیر دوره های پلیوسن تا پلیوستوسن می باشد. این منطقه از لحاظ سنگ شناسی شامل کنگلومرا، گرانیت سیلتستونی، گرانودیوریت و رسوبات ولکانیکی مانند داسیت و آندزیت می باشد. بقیه رسوبات مربوط به دوره ائوسن تا میوسن است که شامل نهشته های مس پورفیری، لاوای آندزیتی و آگلومرا است. شیب غالب بین ۰ تا ۱۴ درصد بوده که شامل دشت

هایی همچون کفه گورخری، کفه کازه کرکشته، کفه تل گربه، کفه کازه براق، کفه خیار سونی، کفه غازی، کفه کازه سیاه و کفه آباده می باشد. در بخش مرکزی و جنوبی شیب بیش از ۱۹ درصد به ثبت رسیده است. جهت شیب غالب منطقه شمال شرق تا شمال غرب بوده و در قسمت های جنوبی عمدتاً جنوب شرق تا جنوب غرب می باشد.

۸- منابع بیولوژیکی (پوشش گیاهی - حیات وحش):

الف) تیپ گیاهی:

بر اساس مطالعات صورت پذیرفته در بخش کوچکی از منطقه پیشنهادی مذکور (با تاکید بر نواحی مرکزی همچون کوه ایوب) از جمله تیپ های گیاهی شناسایی شده در منطقه می توان به درمنه- چنزوک- قیچ، درمنه- چنزوک، چنزوک- گون، درمنه- گون، درمنه- گون- کلاه قاضی، درمنه- چنزوک- ارژن اشاره داشت.

ب) درصد پوشش گیاهی:

بر اساس نقشه پوشش گیاهی منطقه ۸۵ درصد تراکم تاج پوشش گیاهی یکساله و چند ساله بیش از ۵۰ درصد، ۵ درصد اراضی منطقه دارای تراکم تاج پوشش گیاهی یکساله و چند ساله بین ۵ تا ۲۵ درصد، ۵ درصد هم تراکم تاج پوشش گیاهی مرتعی و بیرون زدگی های سنگی و ۵ درصد دارای زراعت آبی و دیم و باغات می باشد) توضیح آنکه در نقشه های موجود بخش شمال غرب فاقد اطلاعات بوده که نتیجه بررسی های صحرایی تکمیل کننده اطلاعات فوق الذکر می باشد).

ج) گونه های گیاهی منطقه:

از مهمترین گونه های گیاهی منطقه دهج می توان چنزوک (*Scariola pipocephalla*)، درمنه (*Artemesia sieberii*)، قوسک (*Amygdalus eburnea*)، ارژن (*Amygdalus elacagnigolia*)، درمنه کوهی (*Artemisia aucheri*)، قیچ (*Zygophyllum eurypterum*)، کلاه قاضی (*Acantholimon festucaeum*) اشاره داشت.

گونه های جانوری منطقه:

براساس بررسی های صورت پذیرفته در منطقه حضور ۲۲ گونه پستاندار از جمله راس کل و بز، قوچ و میش، گراز، آهو، گرگ و گورخر تا سه دهه قبل جمعیت ۲۰ راسی از این گونه در حوزه شمالی منطقه دیده می شد. همچنین بیش از ۸۲ گونه پرنده از جمله هوبره، زاغ بور، شاهین، بحری، عقاب شاهی و سنقر سفید در منطقه به ثبت رسیده است. بزمجه بیابانی و مار شاخدار نیز از جمله خزندگان منطقه محسوب می گردند.

۹- تعداد و نوع منابع آبی:

از جمله رودخانه های دائمی و فصلی مهم منطقه می توان به توران، چهار خادو، دهج، مدوار و چغوتو اشاره داشت. همچنین منطقه دارای بیش از ۱۰۵ چشمه که تعداد زیادی از آنها فاقد نام می باشد. سه بند و ۱۳ قنات منابع آبی بسیار مهم جهت زیست حیات وحش منطقه محسوب می گردد.

۱۰- وجود آثار و ابنیه تاریخی - مذهبی - فرهنگی:

زیارتگاه دوازده امام واقع در بخشهای جنوبی منطقه و در مجاورت روستای باغ زردآلو در بین مردم منطقه از اهمیت خاصی برخوردار می باشد. همچنین زیارتگاه غار ایوب در بخش های میانی منطقه و در مجاورت روستای ترکن و زاردوئیه منجر به آن شده است که در روزهای پایانی هفته و مراسم های مختلف شاهد حضور جمعیت کثیری در منطقه باشیم.

۱۱- وجود آثار و پدیده های طبیعی (آبشار-غار و ...):

الف) چشم اندازهای منحصر به فرد:

کوه عاج بالا و پایین، کوه ایوب، کوه کلاته و دره توران از جمله کوههای و دره های بسیار زیبا منطقه محسوب شده که به همراه چشمه سارهای فراوان و تنوع بی نظیر پوشش گیاهی می تواند باعث جذب گردشگران طبیعت گردد. همچنین غار ایوب در میان کوه ایوب و چهل خانه ای در حاشیه کلاته از دیگر جاذبه های مهم منطقه پیشنهادی دهج می باشد.

۱۲- وضعیت جوامع محلی:

الف) جمعیت مناطق مسکونی داخل:

در داخل و مجاور منطقه حدود ۴۲ آبادی وجود دارد. شایان ذکر است در سالهایی که منطقه دچار خشکسالی بوده بین ۶۰ تا ۷۰ درصد حضور مردم و در نتیجه درآمد آنها کاهش می یابد.

ب) روش عمده امرار معاش جوامع:

شایان ذکر است به واسطه حداقل بودن درآمدهای حاصله از طریق باغداری و دامپروری عمده مردم منطقه به مناطق شهری کوچ نموده اند و تنها جمعیت اندکی به صورت دائم در محل زندگی می نمایند که آنها نیز از طریق کشاورزی از نوع باغات و صیفی کاری، دامداری و قالی بافی امرار معاش می نمایند.

ج) وضعیت وابستگی جوامع محلی به منابع موجود در منطقه:

جمعیت های ساکن از طریق دامپروری امورات زندگی خود را می گذرانند و صد در صد واسطه به اکوسیستم مرتعی منطقه می باشند.

۱۳- عوامل آسیب پذیری منطقه:

حضور شکارچیان داخل استان و حتی استانهای مجاور، حضور بیش از ۵۰۰۰ دام در سطح منطقه که عمدتاً با چرای بیش از ظرفیت مرتع، چرای زودرس و خارج از فصل باعث به وجود آمدن خسارات غیر قابل جبران در عرصه های طبیعی می شوند. تبدیل مراتع مرغوب به دیم زارها در سنوات گذشته که باعث فرسایش شدید خاک می گردد و از طرفی متأسفانه عمدتاً رها شده می باشند. تردد فراوان مردم محلی و گردشگران در منطقه که در صورت تأیید محدوده می بایستی مسیرهای گردشگری تعریف گردد. همچنین در کنار رودخانه مدوار در نزدیکی روستای لوگرد، معدن نیمه فعال تل سفید نیز وجود دارد (در نزدیکی مرز شمال شرقی). بوته کنی و قطع اشجار جهت تامین سوخت.